CONCLUZIILE AVOCATEI GENERALE
DOAMNA JULIANE KOKOTT
prezentate la 25 septembrie 2025 [1]

Cauza C-350/24

HJ
împotriva
Crédit agricole Corporate & Investment Bank

[cerere de decizie preliminară formulată de Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța)]

„Trimitere preliminară – Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice – Directiva 2006/54/CE – Punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă – Transpunerea acestei directive în dreptul unui alt stat membru – Interpretare conformă – Aplicarea dreptului Uniunii asupra unei situații de fapt anterioare retragerii într-o procedură jurisdicțională începută anterior retragerii – Securitate juridică – Principiul neretroactivității – Protecție jurisdicțională efectivă”

Brexit means Brexit [2].

I. Introducere

1. Există, în pofida Brexitului, obligația *prevăzută de dreptul Uniunii* de a mai aplica, în conformitate cu acest drept, dispozițiile pe care Regatul Unit le-a adoptat anterior retragerii sale? Aceasta este întrebarea pe care Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) o adresează Curții în legătură cu o „cauză veche”. Această cauză are la bază o situație de fapt care s-a născut cu mult înainte de retragerea Regatului Unit și care a condus la formularea unei acțiuni în fața instanțelor franceze, de asemenea înaintea retragerii.

2. Pe fond, este vorba despre o dispoziție a Directivei privind egalitatea de tratament [3] referitoare la sarcina probei în cazul unei acuzații de discriminare pe criterii de sex. Cour de cassation (Curtea de Casație) solicită să se stabilească dacă, în virtutea dreptului Uniunii, dispoziția de transpunere din Regatul Unit trebuie interpretată în conformitate cu directiva sau dacă este posibilă chiar aplicarea directă a dispoziției directivei. Dreptul Uniunii impune însă aplicarea acestor

[1] Limba originală: germana.

[2] Theresa May, 11 iulie 2016 (https://www.youtube.com/watch?v=zV6n6zNVw_I).

[3] Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (JO 2006, L 204, p. 23, Ediție specială, 05/vol. 8, p, 262).

instrumente numai dacă acest drept continuă, în pofida retragerii, să se aplice în Regatul Unit în astfel de cauze vechi. Pentru a răspunde la această întrebare este necesar să se interpreteze articolul 50 TUE și Acordul de retragere [4].

II. Cadrul juridic

A. Dreptul internațional

3. Articolul 70 alineatul (1) din Convenția de la Viena din 23 mai 1969 cu privire la dreptul tratatelor [5] (denumită în continuare „Convenția de la Viena") stabilește consecințele stingerii unui tratat:

„Dacă tratatul nu dispune altfel sau dacă părțile nu convin în alt chip, faptul că un tratat a luat sfârșit în temeiul dispozițiilor lui sau conform prezentei Convenții:

(a) liberează părțile de obligația de a continua executarea tratatului;

(b) nu aduce atingere niciunui drept, niciunei obligații și niciunei situații juridice a părților, create prin executarea tratatului înainte ca acesta să fi luat sfârșit."

B. Dreptul Uniunii

1. Dreptul primar

4. Articolul 50 alineatele (1)-(3) TUE reglementează efectele retragerii din Uniune și acordul de retragere:

„(1) Orice stat membru poate hotărî, în conformitate cu normele sale constituționale, să se retragă din Uniune.

(2) Statul membru care hotărăște să se retragă notifică intenția sa Consiliului European. În baza orientărilor Consiliului European, Uniunea negociază și încheie cu acest stat un acord care stabilește condițiile de retragere, ținând seama de cadrul viitoarelor sale relații cu Uniunea. […]

(3) Tratatele încetează să se aplice statului în cauză de la data intrării în vigoare a acordului de retragere sau, în absența unui astfel de acord, după doi ani de la notificarea prevăzută la alineatul (2), cu excepția cazului în care Consiliul European, în acord cu statul membru în cauză, hotărăște în unanimitate să proroge acest termen."

[4] Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (JO 2020, L 29, p. 7), aprobat de Consiliul Uniunii Europene prin Decizia (UE) 2020/135 din 30 ianuarie 2020 (JO 2020, L 29, p. 1), astfel cum a fost modificată ultima oară prin Decizia nr. 2/2024 a Comitetului mixt instituit prin Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice din 16 mai 2024 de adăugare a unui act al Uniunii recent adoptat în anexa 2 la Cadrul Windsor (JO 2024, L 2134).

[5] *Recueil des traités des Nations Unies*, vol. 1155, p. 331.

2. Acordul de retragere

5. Al patrulea paragraf al preambulului Acordului de retragere evocă articolul 50 TUE:

„REAMINTIND că, în conformitate cu articolul 50 din TUE, coroborat cu articolul 106a din Tratatul Euratom și sub rezerva condițiilor prevăzute de prezentul acord, dreptul Uniunii și al Euratom încetează în totalitate să se aplice Regatului Unit începând cu data intrării în vigoare a prezentului acord”.

6. Al șaptelea paragraf al preambulului Acordului de retragere subliniază obiectivul de securitate juridică:

„HOTĂRÂTE să asigure o retragere ordonată prin diverse dispoziții de separare, cu scopul de a preveni perturbările și de a oferi securitate juridică cetățenilor și operatorilor economici, precum și autorităților judiciare și administrative din Uniune și din Regatul Unit, fără a exclude posibilitatea ca dispozițiile de separare relevante să fie înlocuite de acordul (acordurile) privind relațiile viitoare”.

7. Articolele 66 și 67 din Acordul de retragere cuprind dispoziții tranzitorii referitoare la aspecte de drept civil:

„Articolul 66

Legea aplicabilă în materie contractuală și necontractuală

În Regatul Unit, următoarele acte se aplică după cum urmează:

(a) Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului[6] se aplică contractelor încheiate înainte de încheierea perioadei de tranziție;

(b) Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului[7] se aplică în ceea ce privește faptele cauzatoare de prejudicii, în cazul în care aceste fapte au avut loc înainte de încheierea perioadei de tranziție.

Articolul 67

Competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și cooperarea dintre autoritățile centrale în legătură cu aceste aspecte

(1) În Regatul Unit, precum și în statele membre în situațiile care implică Regatul Unit, pentru acțiunile judiciare intentate înainte de încheierea perioadei de tranziție și pentru procedurile sau acțiunile care sunt legate de aceste acțiuni judiciare în temeiul articolelor 29, 30 și 31 din

6 Regulamentul din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO 2008, L 177, p. 6).

7 Regulamentul din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) (JO 2007, L 199, p. 40).

Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului[8] sau în temeiul articolului 19 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003[9] sau în temeiul articolelor 12 și 13 din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului[10], se aplică următoarele acte sau dispoziții […]:

(a) dispozițiile privind competența judiciară prevăzute în Regulamentul (UE) nr. 1215/2012;

(b) dispozițiile privind competența judiciară prevăzute în Regulamentul (UE) 2017/1001[11], Regulamentul (CE) nr. 6/2002[12], Regulamentul (CE) nr. 2100/94[13], Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului[14] și în Directiva 96/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului[15];

(c) dispozițiile privind competența judiciară prevăzute în Regulamentul (CE) nr. 2201/2003;

(d) dispozițiile privind competența judiciară prevăzute în Regulamentul (CE) nr. 4/2009.

(2) În Regatul Unit, precum și în statele membre în situațiile care implică Regatul Unit, pentru recunoașterea și executarea hotărârilor, deciziilor, actelor autentice, tranzacțiilor și altor acorduri judiciare se aplică actele sau dispozițiile menționate în continuare, după cum urmează:

(a) Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 se aplică în ceea ce privește recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate în cadrul acțiunilor judiciare intentate înainte de încheierea perioadei de tranziție, actele autentice întocmite sau înregistrate în mod oficial și tranzacțiile judiciare aprobate sau încheiate înainte de încheierea perioadei de tranziție;

(b) în ceea ce privește hotărârile pronunțate în cadrul acțiunilor judiciare intentate înainte de încheierea perioadei de tranziție, documentele întocmite sau înregistrate în mod oficial ca acte autentice și acordurile încheiate înainte de încheierea perioadei de tranziție, se aplică dispozițiile referitoare la recunoaștere și executare din Regulamentul (UE) nr. 2201/2003;

(c) în ceea ce privește hotărârile pronunțate în cadrul acțiunilor judiciare intentate înainte de încheierea perioadei de tranziție, tranzacțiile judiciare aprobate sau încheiate și actele autentice întocmite înainte de încheierea perioadei de tranziție, se aplică dispozițiile referitoare la recunoaștere și executare din Regulamentul (UE) nr. 4/2009;

8 Regulamentul din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2012, L 351, p. 1).

9 Regulamentul Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183).

10 Regulamentul din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere (JO 2009, L 7, p. 1).

11 Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 14 iunie 2017 privind marca Uniunii Europene (JO 2017, L 154, p. 1).

12 Regulamentul Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare (JO 2002, L 3, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 70).

13 Regulamentul Consiliului din 27 iulie 1994 de instituire a unui sistem de protecție comunitară a soiurilor de plante (JO 1994, L 227, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 15, p. 197).

14 Regulamentul din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (JO 2016, L 119, p. 1).

15 Directiva din 16 decembrie 1996 privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii (JO 1997, L 18, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 29).

(d) Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului[16] se aplică hotărârilor judecătorești pronunțate în cadrul acțiunilor judiciare intentate înainte de încheierea perioadei de tranziție, precum și tranzacțiilor judiciare aprobate sau încheiate și actelor autentice întocmite înainte de încheierea perioadei de tranziție, cu condiția ca certificarea ca titlu executoriu european să fi fost solicitată înainte de încheierea perioadei de tranziție.

(3) […]"

8. Potrivit articolului 126 din Acordul de retragere, perioada de tranziție s-a încheiat la 31 decembrie 2020. În această perioadă, cu anumite excepții punctuale prevăzute la articolele 127-131, dreptul Uniunii s-a aplicat Regatului Unit și pe teritoriul acestuia.

3. Directiva privind egalitatea de tratament

9. Considerentul (30) al Directivei privind egalitatea de tratament privește regulile referitoare la sarcina probei stabilite la articolul 19.

„Adoptarea unor reguli referitoare la sarcina probei joacă un rol important în ceea ce privește posibilitatea de a pune efectiv în aplicare principiul egalității de tratament. După cum a afirmat Curtea de Justiție, este necesar, prin urmare, să se adopte dispoziții astfel încât sarcina probei să revină pârâtului atunci când există un caz aparent de discriminare, cu excepția procedurilor în care investigarea faptelor revine jurisdicției sau instanței naționale competente. Cu toate acestea, trebuie precizat că evaluarea faptelor care permit să se presupună existența unei discriminări directe sau indirecte rămâne de competența instanței naționale respective, în conformitate cu dreptul național și/sau cu practicile naționale. În plus, statelor membre le revine sarcina de a prevedea, indiferent de stadiul procedurii, un regim probatoriu mai favorabil reclamantului."

10. Articolul 19 alineatul (1) din Directiva privind egalitatea de tratament stabilește sarcina probei.

„(1) Statele membre, în conformitate cu sistemul lor judiciar, iau măsurile necesare pentru ca, din momentul în care o persoană se consideră lezată de nerespectarea, în privința sa, a principiului egalității de tratament și prezintă, în fața unei jurisdicții sau a unei alte instanțe competente, fapte care îi permit să presupună existența discriminării directe sau indirecte, pârâtului îi revine sarcina de a dovedi că nu a existat o încălcare a principiului egalității de tratament."

C. Dreptul Regatului Unit

11. Articolul 136 din Equality Act 2010 (Legea din 2010 privind egalitatea) („Sarcina probei") transpune articolul 19 din Directiva privind egalitatea de tratament:

„(1) Prezentul articol se aplică în toate procedurile care au ca obiect încălcări ale prezentei legi.

(2) Dacă există fapte pe baza cărora instanța poate stabili, în lipsa altor argumente, că o persoană (A) a încălcat dispoziția respectivă, instanța constată că încălcarea s-a produs.

[16] Regulamentul din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate (JO 2004, L 143, p. 15, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 3).

(3) Cu toate acestea, alineatul (2) nu se aplică în cazul în care A dovedește că A nu a încălcat respectiva dispoziție.”

III. Situația de fapt și cererea de decizie preliminară

12. În cererea de decizie preliminară, situația de fapt este prezentată după cum urmează, fără nicio precizare referitoare la competența instanțelor franceze.

13. HJ a fost angajată începând cu 17 ianuarie 2007 la societatea Crédit agricole Corporate & Investment Bank (denumită în continuare „CACIB”). Contractul de muncă este guvernat de legea Regatului Unit. Aceasta a ocupat ultima dată într-o agenție a băncii funcția de agent pentru sistemele informatice ale clienților din Regatul Unit, înainte de a fi plasată, începând cu 28 august 2013, în concediu medical.

14. La 23 septembrie 2013, HJ a sesizat Conseil de prud’hommes Nanterre (Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Nanterre, Franța) cu o acțiune în materia dreptului muncii, prin care a invocat drepturi derivate din discriminarea sa pe motive de sex și din hărțuirea sa morală. Prin hotărârea pronunțată la 26 iunie 2019, instanța respectivă a respins acțiunea.

15. HJ a formulat apel la Cour d’appel de Versailles (Curtea de Apel din Versailles, Franța). Prin hotărârea din 27 mai 2021, această instanță a statuat că HJ nu a prezentat fapte susceptibile să fie luate în considerare ca împrejurări relevante din care să se rezulte o discriminare în sensul articolelor 13-19 și 136 din Legea Regatului Unit din 2010 privind egalitatea. S-a reținut de asemenea că nu a fost demonstrată existența unei hărțuiri discriminatorii în sensul articolului 26 și nici a represaliilor în sensul articolului 27 din aceeași lege.

16. Împotriva hotărârii de apel, HJ a formulat recurs la Cour de Cassation (Curtea de Casație).

17. Litigiul dintre părți privește printre altele chestiunea dacă, în pofida faptului că Regatul Unit s-a retras între timp din Uniunea Europeană, există obligația prevăzută de dreptul Uniunii de a interpreta Legea din 2010 privind discriminarea și în special regula privind sarcina probei de la articolul 136 în conformitate cu dreptul Uniunii, cu alte cuvinte, în special în conformitate cu articolul 19 din Directiva privind egalitatea de tratament.

18. În aceste condiții, Cour de cassation (Curtea de Casație) a adresat Curții următoarele întrebări:

„1) Acordul privind retragerea trebuie interpretat în sensul că o reglementare a Regatului Unit care transpune articolul 19 din Directiva privind egalitatea de tratament trebuie considerată de către instanța care se pronunță după încheierea perioadei de tranziție o reglementare a unui stat membru de transpunere a unei directive, în măsura în care faptele sunt anterioare acestei date și/sau procedura a fost inițiată înainte de această dată?

2) Articolul 288 TFUE trebuie interpretat în sensul că o instanță națională sesizată cu un litigiu între particulari care este obligată să aplice dreptul unui alt stat membru trebuie să efectueze, fără ca principiul încrederii reciproce să se opună, o interpretare a dispozițiilor acestui drept conformă cu o directivă?

3) În cazul în care instanța națională consideră că este imposibil să efectueze o asemenea interpretare conformă, trebuie, astfel cum ar proceda în cazul propriului drept național, să lase neaplicat acest drept atunci când este în discuție un principiu general al dreptului Uniunii sau o dispoziție de drept primar, care se concretizează într-o directivă?

19. HJ, Crédit agricole Corporate & Investment Bank, Republica Franceză, Republica Polonă, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și Comisia Europeană au prezentat observații scrise. Cu excepția Poloniei, aceștia au participat la dezbaterile din 24 iunie 2025.

IV. Apreciere juridică

20. Anterior retragerii Regatului Unit din Uniunea Europeană, dreptul Uniunii obliga instanțele din această țară să interpreteze, dacă este posibil, dispozițiile de drept național de transpunere a Directivei privind egalitatea de tratament în conformitate cu această directivă [17]. Dacă acest lucru nu era posibil, se punea problema aplicării directe a dispoziției respective a directivei [18] sau a aplicării directe a interdicției fundamentale a oricărei discriminări în lumina acestei directive [19].

21. Aceste obligații existau fără îndoială la momentul faptelor care fac obiectul procedurii principale, pentru că acestea trebuie să se fi produs anterior acțiunii formulate la 23 septembrie 2013 la Conseil de prud'hommes Nanterre (Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Nanterre). Obligațiile mai existau încă la momentul respingerii acțiunii la 26 iunie 2019.

22. Cu toate acestea, la momentul la care Cour d'appel de Versailles (Curtea de Apel din Versailles) a pronunțat decizia în calea de atac, respectiv la 27 mai 2021, Regatul Unit se retrăsese deja din Uniune, iar perioada de tranziție în care dreptul Uniunii se mai aplica încă pe teritoriul acestei țări se încheiase deja la 31 decembrie 2020.

23. Acestea sunt împrejurările în care se ridică problema centrală din cererea de decizie preliminară a Cour de cassation (Curtea de Casație), și anume dacă într-o astfel de „cauză veche" sunt valabile în continuare obligațiile menționate din dreptul Uniunii, în pofida retragerii (secțiunea B de mai jos). De soluția la această problemă depinde chestiunea dacă în această privință pot exista obligații izvorâte din dreptul Uniunii de interpretare conformă a reglementării din Regatul Unit (secțiunea C de mai jos). Mai întâi, sunt necesare însă câteva precizări referitoare la admisibilitatea cererii de decizie preliminară, din care rezultă în special inadmisibilitatea celei de a treia întrebări (secțiunea A de mai jos).

A. Cu privire la admisibilitate

24. Comisia și CACIB exprimă îndoieli referitoare la pertinența întrebărilor preliminare în ansamblul lor sau cel puțin a unora dintre acestea.

[17] A se vedea Hotărârea din 10 aprilie 1984, von Colson și Kamann (14/83, EU:C:1984:153, punctul 26), Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer ș.a. (C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:584, punctul 114), și Hotărârea din 9 aprilie 2024, Profi Credit Polska (Redeschiderea unei proceduri finalizate printr-o hotărâre definitivă) (C-582/21, EU:C:2024:282, punctul 61).

[18] A se vedea Hotărârea din 26 februarie 1986, Marshall, 152/84, EU:C:1986:84, punctul 49), și Hotărârea din 12 iulie 1990, Foster ș.a., C-188/89, EU:C:1990:313, punctul 17).

[19] A se vedea Hotărârea din 19 ianuarie 2010, Kücükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21, punctul 27).

25. Comisia consideră că articolul 136 din Legea din 2010 privind discriminarea și articolul 19 din Directiva privind egalitatea de tratament nu sunt contradictorii. Ea mai arată că nu se poate constata că Cour d'appel de Versailles (Curtea de Apel din Versailles) s-a îndepărtat de articolul 19 din directivă atunci când a interpretat și a aplicat articolul 136 din lege. Prin urmare, nu se pune întrebarea dacă în prezent mai există o obligație prevăzută de dreptul Uniunii de interpretare conformă a unei reglementări din Regatul Unit și cu atât mai puțin problema aplicării directe a articolului 19 din directivă.

26. CACIB precizează că în litigiul principal este vorba despre o regulă de probă care nu rezultă din dreptul Uniunii, ci din jurisprudența instanțelor franceze. Această regulă constituie pentru persoanele pretins discriminate un avantaj – permis – prevăzut de dreptul francez, dar care nu poate fi aplicată prin analogie transpunerii Directivei privind egalitatea de tratament de către Regatul Unit.

27. În plus, CACIB subliniază faptul că litigiul pe fond privește aprecierea probelor de către Cour d'appel de Versailles (Curtea de Apel din Versailles), apreciere care nu poate fi însă verificată de Cour de Cassation (Curtea de Casație).

28. Așa fiind, Cour de cassation (Curtea de Casație) nu a explicat suficient pertinența cererii. Astfel, întrebările sunt în realitate ipotetice.

29. Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub răspunderea sa și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertinență. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei cereri formulate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate [20].

30. Prezenta cererea de decizie preliminară relevă în mod clar de ce Curtea prezumă că întrebările preliminare sunt pertinente și de ce impune să se prezinte motive evidente pentru răsturnarea acestei prezumții.

31. Pertinența întrebărilor depinde astfel de competențele de control pe care Cour de cassation (Curții de Casație) le are în litigiul principal în raport cu Cour d'appel de Versailles (Curtea de Apel din Versailles). Întinderea acestor competențe este o chestiune ce ține de dreptul francez și care nu poate fi apreciată de Curte. Dimpotrivă, această sarcină incumbă Cour de cassation (Curții de Casație) înseși.

32. Într-adevăr, s-ar părea că Cour de cassation (Curtea de Casație), reunită în *Assemblée plénière* (plen), a adresat Curții cererea de decizie preliminară în scopul de a pregăti o decizie privind o eventuală evoluție a acestor competențe de control.

[20] Hotărârea din 24 iunie 2008, Commune de Mesquer (C-188/07, EU:C:2008:359, punctul 30), Hotărârea din 24 octombrie 2018, XC ș.a. (C-234/17, EU:C:2018:853, punctul 16), și Hotărârea din 8 aprilie 2025, Parchetul European (Controlul jurisdicțional al actelor de procedură) (C-292/23, EU:C:2025:255, punctul 36).

33. Potrivit cererii de decizie preliminară, dreptul francez prevede că aplicarea și interpretarea dreptului străin revine în principiu instanței de fond [21]. Prin urmare, în calitate de instanță de recurs, Cour de Cassation (Curtea de Casație) nu are această competență.

34. Cour de cassation (Curtea de Casație) consideră însă că, pentru a garanta respectarea de către statul francez a supremației dreptului Uniunii, ar fi necesar ca natura controlului său asupra aplicării și interpretării legii străine să evolueze în cazul în care instanța franceză ar fi obligată să aprecieze conformitatea cu dreptul Uniunii a unei legi care emană de la un alt stat membru [22].

35. Doamna Berriat, care a fost prim-avocat general al Secției sociale a Cour de cassation (Curții de Casație), s-a pronunțat de asemenea în concluziile sale prezentate în litigiul principal în sensul unui control mai strict în cazul în care este vorba despre interpretarea dreptului străin în conformitate cu dreptul Uniunii. Prin urmare, ea a propus de asemenea Cour de cassation (Curtea de Casație) să adreseze Curții primele două întrebări [23].

36. Primele două întrebări sunt, așadar, pertinente pentru decizia Cour de cassation (Curții de Casație) referitoare la propriile sale competențe în raport cu litigiul pendinte.

37. Contrar opiniei exprimate de Comisie, nu este însă permis să se speculeze în ce constă, în opinia Cour de cassation (Curtea de Casație), posibila încălcare a eventualei obligații de interpretare conformă săvârșită de Cour d'appel de Versailles (Curtea de Apel din Versailles) care ar putea impune controlul în procedura de recurs. În prezent, Cour de cassation (Curtea de Casație) verifică încă dacă este într-adevăr competentă să efectueze controlul. Prin urmare, nu s-a prejudecat rezultatul unui asemenea control.

38. În schimb, având în vedere informațiile din cererea de decizie preliminară referitoare la conținutul articolului 136 din Legea din 2010 privind egalitatea, nu se poate, într-adevăr, identifica motivul pentru care ar trebui să se decidă și cu privire la a treia întrebare preliminară. Potrivit metodelor de interpretare obișnuite, nu ar trebui să existe probleme pentru interpretarea acestei dispoziții de așa manieră încât să se evite orice neconformitate cu articolul 19 din Directiva privind egalitatea de tratament.

39. Dacă însă din interpretarea articolului 136 de către instanțele din Regatul Unit ar rezulta că interpretarea conformă nu este posibilă, pentru ca prezumția de pertinență să subziste, acest lucru ar fi trebuit demonstrat în raport cu textul dispoziției redat în cererea de decizie preliminară.

40. Cour de cassation (Curtea de Casație) își întemeiază însă această întrebare numai pe faptul că răspunsul la această întrebare *ar putea* fi util.

41. Având în vedere informațiile din cererea de decizie preliminară, a treia întrebare este ipotetică și, prin urmare, inadmisibilă.

[21] Punctul 24 din cererea de decizie preliminară.

[22] Punctul 40 din cererea de decizie preliminară.

[23] Concluziile din 5 aprilie 2024 (*Pourvoi no* D 21-21 615, p. 24 și 25).

B. Prima întrebare: Este vorba în continuare despre dreptul Uniunii?

42. Prin urmare, este necesar să se examineze prima întrebare, respectiv dacă o dispoziție precum cea a articolului 136 din Legea din 2010 privind egalitatea mai trebuie considerată, din perspectiva dreptului Uniunii, cel puțin în cauzele vechi, ca transpunere a acestui drept, deși Regatul Unit s-a retras din Uniune, cu consecința obligației de interpretare în conformitate cu directiva.

43. Potrivit Regatului Unit, instanțele sale continuă, într-adevăr, să interpreteze acest articol în conformitate cu directiva. Ele respectă și hotărârile Curții pronunțate până la încheierea perioadei de tranziție.

44. Cu toate acestea, Regatul Unit contestă faptul că această practică se întemeiază pe o obligație *izvorâtă din dreptul Uniunii*. Dimpotrivă, ea rezultă din reglementările naționale referitoare la retragerea din Uniune, și anume din Withdrawal Act (Legea privind retragerea) [24], care a transpus în ordinea juridică internă, printre altele, aproape în integralitatea sa dreptul Uniunii aplicabil în Regatul Unit anterior retragerii [25].

45. Or, având în vedere în special articolul 70 din Convenția de la Viena, această opinie nu poate avea ca temei nici articolul 50 alineatul (3) TUE (punctul 1 de mai jos) și nici Acordul de retragere (punctul 2 de mai jos). Totuși, dacă instanțe din statele membre aplică prin excepție dreptul Uniunii în astfel de cauze vechi care au legătură cu Regatul Unit, aceste instanțe nu pot – cum nu pot nici instanțele din Regatul Unit – să adreseze Curții cereri de decizie preliminară pentru interpretarea acestui drept în litigiile cu care sunt sesizate (punctul 3 de mai jos).

1. Articolul 50 alineatul (3) TUE

46. La prima vedere, opinia Regatului Unit este convergentă cu dispozițiile articolului 50 alineatul (3) TUE. Acesta prevede că tratatele încetează să se aplice statului care se retrage de la data intrării în vigoare a acordului de retragere sau, în absența unui astfel de acord, după doi ani de la notificarea intenției de retragere, cu excepția cazului în care Consiliul European, în acord cu statul membru în cauză, hotărăște în unanimitate să proroge acest termen.

47. Astfel, de la încheierea perioadei de tranziție, dreptul Uniunii nu se mai aplică pentru Regatul Unit sau pe teritoriul acestuia [litera a) de mai jos]. Cu toate acestea, aplicarea dreptului Uniunii nu încetează să se aplice în cauze vechi [litera b) de mai jos].

a) Încetarea aplicării odată cu încheierea perioadei de tranziție

48. Curtea interpretează în mod corect articolul 50 alineatul (3) TUE în sensul că tratatele nu se mai aplică pentru Regatul Unit de la data intrării în vigoare a Acordului de retragere la 1 februarie 2020, astfel încât acest stat nu mai este, de la această dată, un stat membru [26].

[24] Examinată în hotărârea Supreme Court (Curtea Supremă, Regatul Unit) din 10 iulie 2024, Lipton and another/BA Cityflyer Ltd ([2024] UKSC 24, punctele 81-132).

[25] Prezentat în hotărârea Supreme Court (Curtea Supremă, Regatul Unit) din 10 iulie 2024, Lipton and another/BA Cityflyer Ltd ([2024] UKSC 24, punctele 51-57).

[26] Hotărârea din 9 iunie 2022, Préfet du Gers și Institut national de la statistique et des études économiques (C-673/20, EU:C:2022:449, punctul 55), și Ordonanța din 16 iunie 2021, Sharpston/Consiliul și reprezentanți ai guvernelor statelor membre (C-685/20 P, EU:C:2021:485, punctul 53).

49. Prin articolele 126-131 din Acordul de retragere, aplicarea dreptului Uniunii pe teritoriul Regatului Unit a fost prorogată, cu câteva excepții, până la 31 decembrie 2020 – data la care se încheie perioada de tranziție.

50. Astfel cum prevede articolul 50 alineatul (2) a doua teză TUE, Acordul de retragere conține pentru anumite chestiuni dispoziții speciale care se aplică și după încheierea perioadei de tranziție. Dreptul Uniunii, în forma Acordului de retragere, obligă, așadar, Regatul Unit să soluționeze respectivele chestiuni în conformitate cu aceste dispoziții ale acordului.

51. Directiva privind egalitatea de tratament nu face însă obiectul acestor dispoziții speciale ale Acordului de retragere. Prin urmare, de la data încheierii perioadei de tranziție, acordul nu obligă nici Regatul Unit și nici instanțele sale să respecte Directiva privind egalitatea de tratament.

b) Continuarea aplicării în cauzele vechi

52. Ce rezultă însă din acord în privința cauzelor vechi, așadar, a situațiilor de fapt anterioare?

53. În această privință s-ar putea considera că, în temeiul articolului 50 alineatul (3) TUE, din dreptul Uniunii nu mai rezultă în prezent alte obligații pentru Regatul Unit nici în privința cauzelor vechi întrucât „[t]ratatele încetează să se aplice [acestui stat]”. În această situație, care ar fi norma din dreptul Uniunii care obligă Regatul Unit să aplice în continuare dreptul Uniunii în cauzele vechi? Niciuna dintre puținele dispoziții de dreptul Uniunii care continuă să se aplice acestui stat nu prevede acest lucru. În plus, aceasta este și poziția adoptată de Regatul Unit în prezenta procedură [27].

54. La o privire mai atentă, această interpretare a articolului 50 alineatul (3) TUE nu este însă imperativă întrucât dispoziția nici nu prevede *expresis verbis* că dreptul Uniunii nu se mai aplică după retragere în cauzele vechi din statul respectiv. Or, o astfel de dispoziție expresă ar fi necesară pentru a considera că statele membre au dorit să confere articolului 50 alineatul (3) TUE efect retroactiv (*ex tunc*). Normele juridice se aplică, în mod normal, abia de la data publicării lor (*ex nunc*). Or, efectul retroactiv ar fi compatibil cu principiul fundamental al securității juridice numai în situații excepționale rare [28].

55. Astfel, Regatul Unit încearcă să argumenteze că în prezent nu mai este ținut de dreptul Uniunii și mai ales de principiul securității juridice din dreptul Uniunii. Acest lucru nu înseamnă însă că articolul 50 alineatul (3) TUE poate fi înțeles în sensul unei derogări de la acest principiu.

[27] Acesta este modul în care înțelegem și cele reținute de European Union Committee al House of Lords din Regatul Unit, *Brexit and the EU budget*, în minuta a 15-a a ședinței 2016/17 din 4 martie 2017 (HL Paper 125, punctele 133 și 135).

[28] Hotărârea din 12 octombrie 1978, Belbouab (10/78, EU:C:1978:181, punctul 7), Hotărârea din 6 iulie 2006, Kersbergen-Lap și Dams-Schipper (C-154/05, EU:C:2006:449, punctul 42), și Hotărârea din 10 septembrie 2024, Neves 77 Solutions (C-351/22, EU:C:2024:723, punctul 102).

56. Principiul securității juridice nu este, așadar, o particularitate a dreptului Uniunii, ci un principiu comun sistemelor juridice ale statelor membre, care își are originea în dreptul roman [29]. Mai precis, el face parte integrantă din sistemul juridic al Regatului Unit [30]. Prin urmare, nu se poate reține că intenția statelor membre a fost de a accepta, în caz de retragere, o asemenea diminuare cu implicații grave a securității juridice care ar putea afecta de asemenea propriii resortisanți și propriile întreprinderi.

57. În plus, comunitatea de state este conștientă de importanța securității juridice tocmai în contextul încetării tratatelor internaționale, ale cărei consecințe sunt reglementate la articolul 70 din Convenția de la Viena. Similar articolului 50 alineatul (3) TUE, articolul 70 alineatul (1) litera (a) din Convenția de la Viena prevede că încetarea unui tratat internațional liberează părțile de obligația de a continua executarea tratatului. Cu toate acestea, potrivit articolului 70 alineatul (1) litera (b), încetarea nu aduce atingere niciunui drept, niciunei obligații și niciunei situații juridice a părților, create prin executarea tratatului înainte ca acesta să fi luat sfârșit.

58. Deși Convenția de la Viena nu este obligatorie pentru Uniune și nici pentru toate statele membre, o serie din dispozițiile sale reflectă normele de drept internațional cutumiar care sunt obligatorii pentru instituțiile Uniunii și fac parte din ordinea juridică a acesteia din urmă [31]. Din câte se poate constata, nu se contestă faptul că și articolul 70 codifică dreptul internațional cutumiar [32], care se întemeiază la rândul său pe principiile general recunoscute ale securității juridice și neretroactivității [33].

59. Deși articolul 70 din Convenția de la Viena permite clauze derogatorii, în lipsa unei prevederi exprese la articolul 50 TUE, considerăm că această dispoziție nu poate fi înțeleasă în sensul unei astfel de clauze.

2. Acordul de retragere

60. În aceste condiții, mai trebuie să se clarifice dacă Acordul de retragere cuprinde o clauză specială care derogă de la articolul 70 alineatul (1) litera (b) din Convenția de la Viena și care exclude continuarea aplicării Directivei privind egalitatea de tratament în litigiul principal.

61. În această privință, este necesar, în primul rând, să se stabilească faptul că Acordul de retragere nu cuprinde nicio dispoziție care să se refere în mod expres la aplicarea Directivei privind egalitatea de tratament sau a dreptului Uniunii în cauzele vechi.

[29] Hotărârea din 25 februarie 1969, Klomp (23/68, EU:C:1969:6, punctul 13), și Hotărârea din 29 martie 2011, ArcelorMittal Luxembourg/Comisia și Comisia/ArcelorMittal Luxembourg ș.a. (C-201/09 P și C-216/09 P, EU:C:2011:190, punctul 63). A se vedea de asemenea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 9 decembrie 1994, Stran Griechische Raffinerien și Stratis Andreadis împotriva Greciei (CE:ECHR:1994:1209JUD001342787, § 49), precum și 28 octombrie 1999, Zielinski, Pradal și Gonzales ș.a. împotriva Franței (CE:ECHR:1999:1028JUD002484694, § 57).

[30] A se vedea hotărârea Supreme Court (Curtea Supremă) din 10 iulie 2024, Lipton and another/BA Cityflyer Ltd ([2024] UKSC 24, punctele 66 și 67), precum și votul favorabil al Lord Lloyd-Jones dat acestei hotărâri (punctul 196).

[31] Hotărârea din 16 iunie 1998, Racke (C-162/96, EU:C:1998:293, punctele 24, 45 și 46), Hotărârea din 25 februarie 2010, Brita (C-386/08, EU:C:2010:91, punctul 42), și Hotărârea din 27 februarie 2018, Western Sahara Campaign UK (C-266/16, EU:C:2018:118, punctul 58).

[32] Hotărârea din 30 aprilie 1990, Noua Zeelandă/Franța (Rainbow Warrior) (*United Nations Reports of International Arbitration Awards*, vol. XX, punctul 75), Villiger, M. E. (2008), *Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*, articolul 70, punctul 14, Ascensio, H., în Corten, O., Klein, P. (editori) (2011), „The Vienna Conventions on the Law of Treaties: a commentary" (vol. 2), articolul 70, punctul 8, Wittich, S., în Dörr, O., Schmalenbach, K. (2018), „Vienna convention on the law of treaties", articolul 70, punctele 40 și 41.

[33] Villiger, M. E. (2008), *Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*, articolul 70, punctul 14, și Ascensio, H., în Corten, O., Klein, P. (2011), „The Vienna Conventions on the Law of Treaties: a commentary" (vol. 2), articolul 70, punctele 8 și 9.

62. Cu toate acestea, Acordul de retragere prevede expres că anumite reglementări continuă să se aplice în cauzele vechi. În acest sens, sunt relevante în special articolele 66 și 67 din Acordul de retragere.

63. Potrivit articolului 66 din Acordul de retragere, regulamentele privind legea aplicabilă în materie contractuală și necontractuală continuă să se aplice în Regatul Unit în privința contractelor încheiate înainte de încheierea perioadei de tranziție și pentru faptele cauzatoare de prejudicii survenite înainte de această dată [34]. În schimb, în statele membre, precum în cazul Franței în litigiul principal, aceste regulamente se aplică – astfel cum arată Comisia – independent de Acordul de retragere.

64. Totodată, articolul 67 din Acordul de retragere prevede că anumite dispoziții de dreptul Uniunii referitoare la competența judiciară și la executarea hotărârilor judecătorești continuă să se aplice în procedurile jurisdicționale care, precum procedura principală, au început înainte de încheierea perioadei de tranziție. Prin urmare, instanțele Uniunii trebuie să recunoască în anumite împrejurări competența instanțelor Regatului Unit, iar statele membre sunt obligate în principiu să pună în executare anumite hotărâri ale acestor din urmă instanțe.

65. CACIB conchide din acest fapt, *per a contrario*, că, în ceea ce privește aspectele care nu sunt prevăzute la articolele 66 și 67 sau în alte dispoziții, dreptul Uniunii nu se mai aplică nici în cauzele vechi. Aceasta este concluzia la care ajunge și Regatul Unit întrucât Acordul de retragere reprezintă o codificare detaliată, definitivă și completă care prevede aplicarea dreptului Uniunii în anumite cauze vechi, expres prevăzute, dar nu și în litigiul principal. În caz contrar, Curtea și-ar menține, în pofida retragerii, competența de a examina dreptul Regatului Unit.

66. HJ și Comisia nu sunt însă de acord cu această concluzie. Acestea arată că interpretarea dată de ele Acordului de retragere este coroborată de obiectivul asigurării securității juridice, evocat în al șaptelea considerent al preambulului Acordului de retragere. Modificarea retroactivă a situației juridice este în principiu incompatibilă cu acest obiectiv. Acest lucru este valabil în speță cu atât mai mult cu cât rezultatul litigiilor pendinte ar putea depinde de împrejurarea fortuită dacă au fost soluționate înainte de încheierea perioadei de tranziție sau, precum în speță, ulterior acestei perioade [35].

67. Este adevărat că, odată cu retragerea, Regatul Unit a preluat în dreptul intern aproape întregul drept al Uniunii tocmai în scopul garantării securității juridice [36] și că instanțele sale interpretează în continuare aceste dispoziții în lumina dreptului Uniunii și a jurisprudenței Curții [37].

68. Acest lucru nu modifică însă raționamentul care stă la baza interpretării articolului 50 alineatul (3) TUE susținut aici: având în vedere importanța fundamentală a principiului securității juridice, în lipsa unei dispoziții exprese, nu se poate reține că Uniunea și Regatul Unit au convenit în Acordul de retragere, ca act de drept al Uniunii, să elimine retroactiv aplicarea în cauzele vechi a cvasitotalității dreptului Uniunii [38].

[34] A se vedea în acest sens Hotărârea din 14 septembrie 2023, Diamond Resorts Europe ș.a. (C-632/21, EU:C:2023:671, punctul 66).

[35] A se vedea hotărârea Supreme Court (Curtea Supremă) din 10 iulie 2024, Lipton and another/BA Cityflyer Ltd ([2024] UKSC 24, punctul 66). A se vedea, cu titlu ilustrativ, pe pagina de internet a Uniunii poziția Camerei de recurs ale EUIPO redată în Hotărârea Tribunalului din 16 martie 2022, Nowhere/EUIPO – Ye (APE TEES) (T-281/21, EU:T:2022:139, punctul 15).

[36] A se vedea punctul 44 de mai sus.

[37] A se vedea articolul 6 din Legea privind retragerea.

[38] A se vedea punctul 56 de mai sus.

3. Restrângerea procedurii preliminare

69. Regatul Unit observă însă în mod întemeiat că, în privința cauzelor vechi aflate pe rolul instanțelor din statele membre, Curtea nu ar mai trebui să fie competentă să examineze compatibilitatea cu dreptul Uniunii a legislației de transpunere a Regatului Unit – care este posibil să fie în continuare în vigoare. Referitor la acest aspect, Acordul de retragere cuprinde într-adevăr dispoziții care, deși nu vizează în mod expres litigiul principal, indică modul în care trebuie să se procedeze.

70. Potrivit articolului 4 alineatul (4) din Acordul de retragere, dispozițiile acordului care fac trimitere la dreptul Uniunii sau la noțiuni sau dispoziții din cadrul acestuia se interpretează, în cadrul punerii în aplicare și al executării lor, în conformitate cu jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată înainte de încheierea perioadei de tranziție. În plus, articolul 4 alineatul (5) prevede că, la interpretarea și executarea acordului, autoritățile judiciare și administrative ale Regatului Unit țin seama în măsura cuvenită de jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată după încheierea perioadei de tranziție. Prin urmare, cu excepția câtorva cazuri expres prevăzute de Acordul de retragere [39], instanțele din Regatul Unit nu mai au însă dreptul de a formula cereri preliminare.

71. Din acest fapt desprindem concluzia că, de la încheierea perioadei de tranziție, Curtea nu mai poate lua decizii obligatorii de interpretare a dreptului Uniunii în situațiile de fapt guvernate de dreptul Regatului Unit. Acest lucru exclude în special posibilitatea ca instanțele din statele membre care, precum în litigiul principal, judecă cauze vechi care au legătură cu Regatul Unit să mai adreseze Curții cereri de decizie preliminară pentru interpretarea dispozițiilor aplicabile în aceste cauze. O hotărâre pronunțată cu titlu preliminar de Curte este obligatorie pentru instanța națională care soluționează litigiului principal [40] și nu servește pentru a oferi o opinie consultativă cu privire la chestiuni generale sau ipotetice [41]. În această privință, nu ar fi suficient numai să se țină seama în mod corespunzător de o decizie a Curții, astfel cum prevede articolul 4 alineatul (5) din Acordul de retragere.

72. Prin urmare, instanțele din statele membre trebuie să soluționeze cauzele vechi guvernate de dreptul Regatului Unit exact ca instanțele din acest stat, cu alte cuvinte, să respecte jurisprudența relevantă a Curții anterioară încheierii perioadei de tranziție și să aibă în vedere în mod corespunzător jurisprudența ulterioară acestei date, fără a putea însă să sesizeze Curtea.

4. Concluzie intermediară

73. La prima întrebare trebuie să se răspundă, așadar, că o instanță dintr-un stat membru care pronunță hotărârea după încheierea perioadei de tranziție trebuie să considere că o reglementare din Regatul Unit prin care se transpune articolul 19 din Directiva privind egalitatea de tratament constituie o transpunere a dreptului Uniunii, atunci când decizia sa se referă la o situație de fapt care s-a născut în Regatul Unit înainte de această dată. Această instanță trebuie, ca și instanța din Regatul Unit, să respecte jurisprudența relevantă a Curții anterioară încheierii perioadei de tranziție și să țină seama în mod corespunzător de jurisprudența ulterioară acestei date, fără a putea însă să sesizeze Curtea cu titlu preliminar.

[39] Articolele 158 și 160 din Acordul de retragere.

[40] Hotărârea din 3 februarie 1977, Benedetti (52/76, EU:C:1977:16, punctele 26 și 27), și Hotărârea din 16 iunie 2015, Gauweiler ș.a. (C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 16).

[41] Hotărârea din 16 decembrie 1981, Foglia (244/80, EU:C:1981:302, punctul 18), Hotărârea din 16 iulie 1992, Meilicke (C-83/91, EU:C:1992:332, punctul 25), și Hotărârea din 1 august 2025, Voore Mets și Lemeks Põlva (C-784/23, EU:C:2025:609, punctul 64).

C. A doua întrebare: Obligația de interpretare conformă

74. Prin intermediul celei de a doua întrebări, Cour de cassation (Curtea de Casație) solicită să se stabilească dacă instanțele din statele membre care aplică dreptul altui stat membru sunt obligate să interpreteze acest drept în conformitate cu dreptul Uniunii la fel cum interpretează dreptul intern.

75. Răspunsul la această întrebare este evident. Astfel cum a statuat deja Curtea în două hotărâri ce sunt menționate și în cererea de decizie preliminară, instanțele statelor membre trebuie de asemenea să aplice dreptul altor state membre conform dreptului Uniunii [42]. Chiar și instanța Uniunii este obligată în anumite cazuri să interpreteze dreptul intern în conformitate cu dreptul Uniunii [43].

76. Această concluzie rezultă în mod logic deoarece obligația de interpretare a dreptului intern conform dreptului Uniunii se aplică în toate statele membre ale Uniunii. Ea este inerentă sistemului Tratatului FUE, în măsura în care permite instanțelor naționale să asigure, în cadrul competențelor lor, deplina eficacitate a dreptului Uniunii atunci când judecă litigiul cu care sunt sesizate [44].

77. Îndoielile referitoare la acest rezultat se bazează, potrivit cererii de decizie preliminară și, mai ales, potrivit opiniei avocatei generale Berriat, pe faptul că interpretarea conformă cu dreptul Uniunii a dreptului dintr-un alt stat membru ar putea fi considerată o imixtiune în drepturile suverane ale acestui stat [45]. Aceste îndoieli sunt exprimate și prin referirea la încrederea reciprocă în cuprinsul întrebării preliminare.

78. Atunci când instanțele dintr-un stat membru aplică dreptul unui alt stat membru, aceste instanțe își exercită în mod necesar, în calitate de autorități ale unui stat membru, influența asupra drepturilor suverane ale celuilalt stat membru [46]. Există întotdeauna riscul ca dispozițiile respective să fie aplicate într-un mod în care nu ar fi fost aplicate de instanțele din celălalt stat membru care sunt competente cu titlu principal. Totuși, o asemenea influență asupra drepturilor suverane este în principiu acceptată prin normele dreptului Uniunii privind legea aplicabilă, precum Regulamentele Roma I și Roma II menționate la articolul 66 din Acordul de retragere. Aceasta nu constituie însă o atingere a acestor drepturi.

79. În plus, Cour de cassation (Curtea de Casație) și avocata generală Berriat amintesc că, într-o cauză, Curtea a refuzat să răspundă la o întrebare referitoare la interpretarea conformă a dreptului altor state membre [47]. Această decizie a fost însă motivată numai de lipsa de pertinență a întrebării. Ea nu poate fi interpretată în sensul că instanțele naționale care aplică dreptul unui alt stat membru ar fi împiedicate să interpreteze acest drept în conformitate cu dreptul Uniunii.

[42] Hotărârea din 18 noiembrie 2020, DelayFix (C-519/19, EU:C:2020:933, punctul 51), și Hotărârea din 8 decembrie 2022, Luxury Trust Automobil (C-247/21, EU:C:2022:966, punctul 67).

[43] Hotărârea din 15 iulie 2025, BCE și Comisia/Corneli (C-777/22 P și C-789/22 P, EU:C:2025:580, punctul 137).

[44] Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer ș.a. (C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:584, punctul 114), Hotărârea din 24 ianuarie 2012, Dominguez, (C-282/10, EU:C:2012:33, punctul 24), și Hotărârea din 9 aprilie 2024, Profi Credit Polska (Redeschiderea unei proceduri finalizate printr-o hotărâre definitivă) (C-582/21, EU:C:2024:282, punctul 61).

[45] A se vedea și Concluziile avocatului general Emiliou prezentate în cauza European Lotto and Betting și Deutsche Lotto- und Sportwetten (C-440/23, EU:C:2025:668, punctul 54).

[46] Cu privire la problema, mult mai complexă, a competenței de a aplica sau nu dreptul străin, a se vedea Concluziile avocatului general Emiliou prezentate în cauza European Lotto and Betting și Deutsche Lotto- und Sportwetten (C-440/23, EU:C:2025:668, punctele 48, 49 și 56).

[47] Hotărârea din 15 decembrie 2022, HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung (C-577/21, EU:C:2022:992, punctul 52).

80. Aspectul referitor la rezultatul ce poate fi obținut trebuie separat de obligația de interpretare conformă. Interpretarea este limitată în raport cu dreptul Uniunii de principiile generale de drept, în special de principiile securității juridice și neretroactivității; totodată, această obligație nu poate fi utilizată ca temei pentru o interpretare *contra legem* [48]. Cu alte cuvinte, obligația de interpretare conformă încetează în cazul în care dreptul național nu poate primi o aplicare astfel încât să conducă la un rezultat compatibil cu cel vizat de directivă [49].

81. În plus, interpretarea conformă a dreptului național poate fi realizată numai folosind metodele de interpretare recunoscute în *dreptul respectiv* [50]. Prin urmare, dacă în statele membre sunt recunoscute metode de interpretare diferite, este posibil ca interpretarea conformă a normelor de transpunere formulate similar în diverse state membre să aibă rezultate diferite.

82. Rezultă că instanța națională sesizată într-un litigiu între particulari care trebuie să aplice dreptul unui alt stat membru este obligată să interpreteze dispozițiile acestui drept în conformitate cu dreptul Uniunii, utilizând metodele de interpretare recunoscute în acel alt stat membru și respectând principiile generale de drept.

V. Concluzie

83. Prin urmare, propunem Curții să răspundă la cererea de decizie preliminară după cum urmează:

1) O instanță dintr-un stat membru care pronunță hotărârea după încheierea perioadei de tranziție trebuie să considere că o reglementare din Regatul Unit prin care se transpune articolul 19 din Directiva 2006/54/CE privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă constituie o transpunere a dreptului Uniunii, atunci când decizia sa se referă la o situație de fapt care s-a născut în Regatul Unit înainte de această dată. Această instanță trebuie, ca și instanța din Regatul Unit de altfel, să respecte jurisprudența relevantă a Curții anterioară încheierii perioadei de tranziție și să țină seama în mod corespunzător de jurisprudența ulterioară acestei date, fără a putea însă să sesizeze Curtea cu titlu preliminar.

2) Instanța națională sesizată într-un litigiu între particulari care trebuie să aplice dreptul unui alt stat membru este obligată să interpreteze dispozițiile acestui drept în conformitate cu dreptul Uniunii, utilizând metodele de interpretare recunoscute în acel alt stat membru și respectând principiile generale de drept.

[48] Hotărârea din 4 iulie 2006, Adeneler ș.a. (C-212/04, EU:C:2006:443, punctul 110), Hotărârea din 9 aprilie 2024, Profi Credit Polska (Redeschiderea unei proceduri finalizate printr-o hotărâre judecătorească definitivă) (C-582/21, EU:C:2024:282, punctul 63), și Hotărârea din 5 iunie 2025, Nuratau (C-349/24, EU:C:2025:397, punctul 45).

[49] Hotărârea din 8 noiembrie 2016, Ognyanov (C-554/14, EU:C:2016:835, punctul 66), Hotărârea din 24 iunie 2019, Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, punctul 76), și Hotărârea din 15 iulie 2025, BCE și Comisia/Corneli (C-777/22 P și C-789/22 P, EU:C:2025:580, punctul 140).

[50] Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer ș.a. (C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:584, punctul 116), Hotărârea din 4 iulie 2006, Adeneler ș.a. (C-212/04, EU:C:2006:443, punctul 111), Hotărârea din 9 aprilie 2024, Profi Credit Polska (Redeschiderea unei proceduri finalizate printr-o hotărâre judecătorească definitivă) (C-582/21, EU:C:2024:282, punctul 62), și Hotărârea din 5 iunie 2025, Nuratau (C-349/24, EU:C:2025:397, punctul 46).